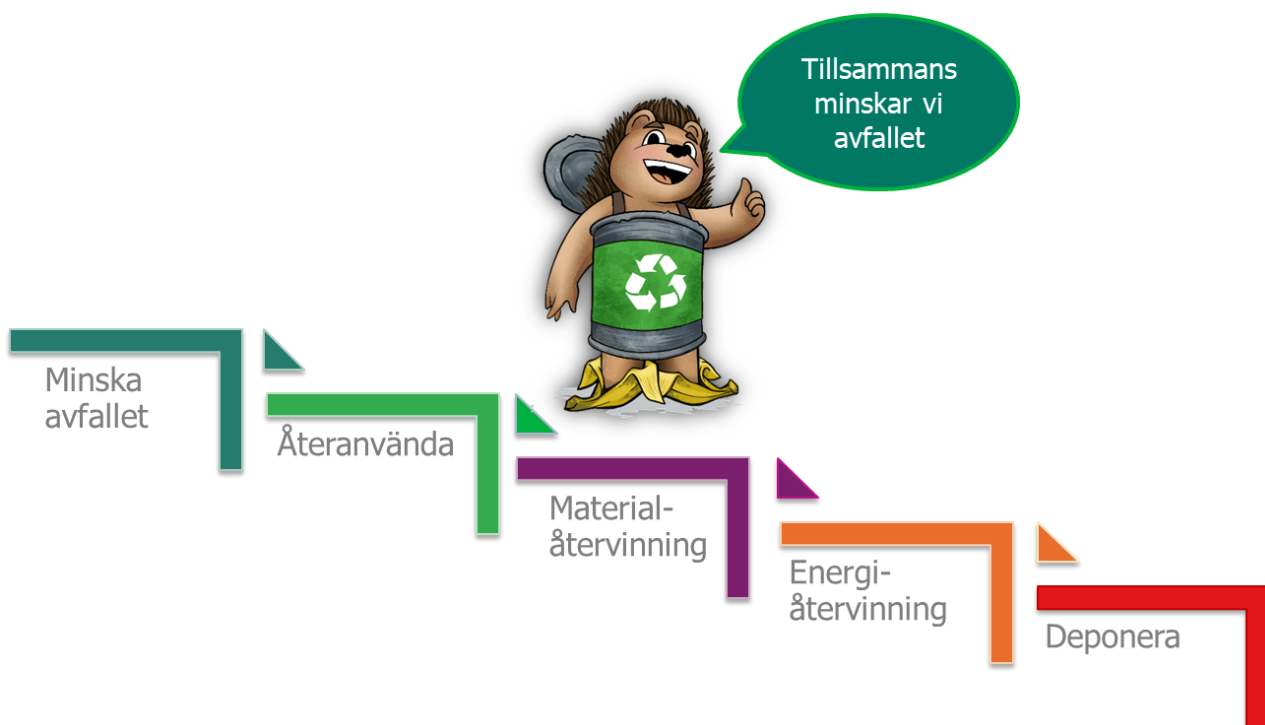

Avfallsverksamheten Region Gotland 2023

Särredovisning

Innehåll

Om avfallsverksamheten	3
Förvaltningsberättelse	3
Framåtblick	3
Resultat 2023	4
Redovisningsprinciper	5
Måluppfyllelse	5
Viktiga händelser under 2023	6
Investeringsredovisning 2023	8
Verksamhetsmått	8
Resultaträkning 2023	9
Balansräkning 2023-12-31	9
Noter 2023	10
Avfallstaxan	11

Om avfallsverksamheten

Avfallsavdelningen ansvarar för insamling och behandling av hushållsavfall, insamling av slam från enskilda avlopp, drift av återvinningscentraler och drift av Slite deponi. Avfallsplanen har tagits fram av avfallsavdelningen och riktar sig till viss del mot avfallsavdelningen, men även till Regionens samtliga verksamheter. Avdelningen har även ansvar för slutbehandling av nedlagda deponier runt om på Gotland. Avfallsavdelningen är organiserad hos Region Gotlands teknikförvaltning.

Avfallsverksamheten är en taxefinansierad verksamhet vilket innebär att verksamheten ska gå plus minus noll och att abonnenterna ska bära verksamhetens kostnad. Avfallsverksamhetens intäkter kommer från de taxor som abonnenterna och avfallslämnare på återvinningscentralerna betalar. Eventuella överskott eller underskott för avfallsverksamheten fonderas och regleras genom att avgiften i taxan höjs eller sänks. Tillfälliga överskott i avfallsverksamheten under något eller några år är förenligt med självkostnadsprincipen om det sett över en längre period uppvägs av andra års underskott.

I teknikförvaltningens strategiska plan och budget framgår ambitioner för verksamheter och vilka strategierna är för att fullfölja uppdraget.

Vårt avfall

Region Gotlands avfallsverksamhet utgör en del av den cirkulära ekonomin. Verksamheten står inför nya och förändrade avfallsströmmar vilket skapar nya möjligheter, där effektiv insamling och behandling av avfallets alla fraktioner kan omhändertas på ett ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbart sätt.

Förvaltningsberättelse

Region Gotlands avfallsverksamhet bedrivs i huvudsak genom externa entreprenörer. För 2023 var de största avtalsparterna Urbaser AB, Ragn-Sells AB, Fröjelstugan AB och Fårö slamsugningstjänst AB. Slamverksamheten och deponin i Slite drivs i egen regi, likaså återvinningscentralerna i Slite och i Visby.

Särredovisningen avser den taxefinansierade verksamheten inom avfallsavdelningen.

Framåtblick

Avfallsavdelningen arbetar utifrån de lagkrav som ålagts Region Gotland genom Miljöbalkens regler i 15 kap. Detta omfattar insamlingsansvar, 15 kap 20a§ Miljöbalken, och behandlingsansvar 15 kap. 20§ Miljöbalken för kommunalt avfall, 15 kap 3§ Miljöbalken. Avfallsavdelningen ansvarar även för att förvalta avfallsordningen, 15 kap 41-44§§ Miljöbalken, där avfallsplan och lokala avfallsföreskrifter ingår. Avfallsplanen riktar sig till alla förvaltningar inom Region Gotland. Avfallsföreskrifterna riktar sig till alla som har kommunalt avfall. Finansieringen av denna del inom avfallsavdelningen är taxefinansierad genom avfallstaxan som är beslutad av Regionfullmäktige med stöd av 27 kap 4-6 §§ Miljöbalken.

Avtalsuppföljningar, driftmöten och avtalsgenomgångar sker med de entreprenörer som anlitas för att utföra uppdragen inom det kommunala ansvaret för avfall. Detta görs för att kontrollera att leveranser sker enligt avtal samt att följa upp de delar som omfattar de krav inom miljö, social hållbarhet, och arbetsmiljön som ställts i upphandlingen.

Under 2023 slutfördes förberedelser av fas 1 för förpackningsinsamlingen som 1 januari 2024 övergått till kommunalt ansvar. Avfallsavdelningen tog under fas 1 över samtliga återvinningsstationer där man kan lämna sitt förpackningsavfall från hushållen. I samband med övertagandet tecknades avtal för insamling och omlastning av förpackningsavfall samt städning och skötsel av återvinningsstationerna. Tekniska nämnden beslöt dessutom om val av system för villor och fritidshus inför fas 3 som ska genomföras under 2026. Nästa steg är att utreda förutsättningarna för insamlingen av förpackningsavfall innanför Visby stadsmurar.

Slamverksamheten har åter igen varit uppmärksammasad under 2023. Reinvesteringar av nya fordon pågår enligt plan och effektivisering av tömningar pågår kontinuerligt i samverkan med renhållningsarbetarna. Under 2023 skedde bland annat arbete med att ta fram schema som gör att slaminsamlingen kan utföras även under helgerna. Samverkan och förhandlingar har dragit ut på tiden, speciellt på grund av de nya arbetstidsreglerna och tolkningen av dessa. Verksamheten kommer att utöka antalet chaufförer till 8 från idag 6 för att klara av ett schema och samtidigt minska verksamhetens sårbarhet vid sjukskrivningar med mera.

Samarbeten inom avfallsbranschen är viktig för att driva den hållbara avfallshanteringen framåt. Avfallsavdelningen kommer under året att vidga samarbeten med övriga delar inom samarbetsorganisationen Avfall Sverige, internt inom Region Gotland, samt med entreprenörbranschen.

Den rådande lågkonjunkturen kommer med stor sannolikhet påverka det ekonomiska utfallet, både med utökade kostnader men även minskande avfallsmängder på grund av minskad konsumtion.

Efter att nämnden slutförde övertagandet av Återvinningsstationer (ÅVS) för insamling av förpackningsavfall samt beslut i Tekniska Nämnden (TN) om val av insamlingskärl för villor och fritidshus utanför stadsmurarna i Visby, kommer upphandling av insamlingsentreprenad för rest- och matavfall samt förpackningsavfall att publiceras under sommaren 2024, men enbart för de villor och fritidshus som befinner sig utanför stadsmuren. En separat upphandling för insamling inom stadsmurarna kommer därför att göras senare då denna entreprenad kräver anpassningsmöjligheter och kan också komma att genomföras i samarbete med andra avdelningar på Teknikförvaltningen och även med andra förvaltningar då vi verkar inom världsarvet Visby Hansastad. Inför denna specialupphandling sker ett brett samarbete med flera aktörer inom Region Gotland och i Visby innerstad för att få en så bra lösning som möjligt för världsarvet.

Resultat 2023

För den avgiftsfinansierade verksamheten inom avfallsavdelningen redovisas ett positivt utfall 2023 jämfört med budget, +1 135 tkr. Avvikelsen från budget beror på att :

- Den verkliga indexökningen inte blev lika hög som befarat inför budget 2023.
- Ersättning för ökade kostnader för biogas till entreprenörer uteblev genom stöd från regeringen till biobranschen.
- Beredskapslager för matavfallspåsar köptes in under 2022 och därefter uppnåddes en stabiliserad efterfrågan av matavfallspåsar till kunderna. Detta medförde en högre kostnad i budget än i utfall.

Tabell 1: Utfall och budget 2023 (tkr)

	Budget 2023	Utfall 2023	Avvikelse
Intäkter	122 931	120 896	-2 035
Kostnader	-122 931	-119 761	3 170
Årets resultat	0	1 135	1 135

Enligt 27 kap 40-44 §§ Miljöbalken har Region Gotland möjlighet att finansiera hela eller delar av verksamheten med avfallstaxa. Region Gotland har valt att finansieringen ska vara 100 procent taxefinansierad och att de årliga resultaten ska överföras till avfallsverksamhetens egna kapital. Avfallsverksamhetens egna kapital har under en rad år varit negativt. Att återställa det egna kapitalet har bedömts som svårt och få stora konsekvenser för verksamhetens förmåga att leverera i enlighet med sitt uppdrag. Tekniska nämnden ansökte därför om att få det ackumulerade underskottet (egna kapitalet) avskrivet. Regionfullmäktige beslutade i enlighet med förslaget (2023-04-24, RF § 60).

Redovisningsprinciper

Alla ekonomiska händelser inom kommunal avfallsverksamhet (offentligrättslig, så väl som privaträttslig) ska bokföras och redovisas i enlighet med god redovisningssed, vilket innebär att huvudmannen ska följa de lagar och normer som finns för redovisningen. Om verksamheten bedrivs som kommunal förvaltning/nämnd, gemensam nämnd eller kommunalförbund, regleras externredovisningen av den kommunala redovisningslagen (KRL 1997:617).

Grunden i självkostnadsprincipen är att varje generation ska stå för sina kostnader. Det är därför viktigt att periodisera kostnader till rätt period och att alla relevanta kostnader är fördelade och redovisade på verksamheten. I verksamheter vars avgiftsuttag inte får överskrida självkostnaden, så som insamling av kommunalt avfall, innebär det att ett överskott inte kan betraktas som vinst. Ett avgiftsuttag som överstiger periodens fastställda kostnader är i stället en form av skuld till avgiftskollektivet.

Måluppfyllelse

Mål för avfallsavdelningen enligt avfallsplan 2020-2030:

Mål enligt avfallsplan 2020-2030	Status (ej startat – påbörjat – klar)	Kommentarer
På Gotland genereras mindre avfall.	Påbörjad	Återbruk på ÅVC Visby och Klintehamn
År 2025 är det enklare för Gotlands invånare och besökare att återanvända/återbruka begagnade varor. Återanvändning av bygg- och rivningsavfall har ökat.	Påbörjad	Återbruk på ÅVC Visby och Klintehamn i samarbete med daglig verksamhet.
År 2025 går avfall och material som inte kan återbrukas till materialåtervinning. Andelen källsorterat avfall har ökat.	Påbörjad	Region Gotland har tagit över alla återvinningstationer för förpackningsavfall. Genomlysning av fraktioner i deponiavfall från Återvinningscentralerna omvärderas för utökad materialåtervinning.

Mål enligt avfallsplan 2020-2030	Status (ej startat – påbörjat – klar)	Kommentarer
Resurserna i det avfall som uppstår tas tillvara på Gotland. År 2025 har återvinningen av energi och näring från avfall ökat.	Påbörjad	Bioflis och Returträflis går till bio-energiåtervinning i större grad än tidigare med nya avtal. Då det saknas anläggning för energiåtervinning av Returträ på Gotland för rimlig ersättning skickas detta till fastlandet då det är mer ekonomiskt fördelaktigt. Kompostjord säljs till lokal entreprenör för matjord, nytt avtal tecknat 2023. Nytt avtal för behandling av avfall med tydlig redovisningsskyldighet för avfallshandling tecknades under 2023. Matavfall går som biogas och biogödsel på Gotland.
Minimerad negativ miljöeffekt från nedlagda och aktiva deponier.	Påbörjad	Avslutningsplan för Visby deponi inlämnad till tillsynsmyndighet 2023. Undersökningar av Pihagens och Stjärnlundens deponier genomförda under 2023.
Verksamheten kan vara helt avgiftsfinansierad och finansieringsgraden ska vara 100 procent över en treårsperiod.	Påbörjad	År 2023 var resultatet positivt. Under 2023 beslöt Regionfullmäktige att den ackumulerade skulden på avfallsavdelningen skulle betalas av från skattekollektivet. I samband med ÅVC utredningen beslöt Regionfullmäktige att höja grundavgiften i avfallstaxan med 7 % exklusive indexhöjning för att nå självkostnadskravet.

Viktiga händelser under 2023

Nya avtal tecknades för:

- Behandling av hushållsavfall
- Slambil
- Insamling och behandling Farligt avfall och riskavfall, hela Region Gotland
- Insamling av förpackningsavfall från återvinningsstationer och återvinningscentraler.
- Städning och skötsel av återvinningsstationer

Under 2023 var fokus på flera nya lagstiftningar kring avfall. Bland annat obligatorisk matafallsinsamling, övertagande av förpackningsinsamling samt hanteringen av hushållens bygg- och rivningsavfall. Vidare fanns fokus på den nya definitionen av kommunalt avfall som effektivt tog bort tidigare miljödomar och prejudicerande domar kring definitionen av hushållsavfall. I samband med ovan förändringar genomfördes en revidering av

avfallsföreskrifterna där beslut om att bland annat möjliggöra för andra aktörer i branschen att auktorisera sina företag genom Region Gotland, avfallsavdelningen.

Under året tog tekniska nämnden beslut om att anpassa ÅVC verksamheten för att säkra ekonomisk balans. De fyra minsta ÅVC, Fårösund, Ljugarn, Vamlingbo och Klintehamn, kommer få säsongöppna tider. Under 16 veckor kommer dessa att vara öppna tre dagar per vecka, medan de under 32 veckor under lågsäsong kommer vara öppna en helgdag i veckan. Samtidigt höjdes grundavgiften i avfallstaxan med 7 %, exklusive indexhöjning för att finansiera ÅVC verksamheten. Förändringen gäller från 1 januari 2024.

Hela kodplanen för avfallsavdelningen och därmed den redovisningen och budgeten gjordes om för att spegla avfallsavdelningens verksamhet. Detta arbete omfattade allt från löneadministration till redovisningsexperter på Region Gotland, samt ett helt nytt omtag för budgetarbetet. Detta arbete genomfördes för att stötta och tydliggöra uppföljningen så att avfallsavdelningens ekonomi är i balans.

Avfallsavdelningen har också jobbat med driftmöten och avtalsmöten med anlitate entreprenörer för att säkerställa kvaliteten på uppdragen och tydliggöra parternas samarbeten och överenskommelser enligt avtalen.

Nytt avtal för insamling och behandling av farligt avfall och riskavfall har tecknats efter tilldelningsbeslut i tekniska nämnden. Avtalet omfattar fler förvaltningar inom Region Gotland. Dock avser huvuddelen av kostnaderna i avtalet avfallsavdelningen och insamlingen av farligt avfall på återvinningscentralerna.

Under 2023 genomfördes två upphandlingar och tillika projekt i samband med att Region Gotland skulle ta över verksamheten med återvinningsstationer för förpackningsavfall. Vidare genomfördes ett projekt för att bestämma hur den framtida insamlingen av förpackningsavfall för villor och fritidshus utanför Visby innerstad ska ordnas. Beslutet i nämnden var att under 2026 till 2027 införa två avfallskärl med vardera fyra fack för att möjliggöra insamling av mat- respektive restavfall samt tidningar, glas-, metall-, plast och pappersförpackningar. Till projektet har funnits en så kallad fokusgrupp som stöd inför beslutet.

Avslutningsplan för Visby deponi togs fram med konsultstöd. Syftet var att ta fram en avslutningsplan som kan säkra att Visby deponi inte riskerar att rasa samt att den ska uppfylla kraven enligt förordningen (2001:512) om deponering av avfall för bland annat utlakning av miljöfarliga ämnen med mera.

2023 genomförde avfallsavdelningen ett evenemang som gick under namnet Grön Jul på ÅVC Visby inför julen där vi mötte besökare och berättade om vår verksamhet.

Avfallstaxa

Avfallsverksamhetens negativa egna kapital som upparbetats fram till 2022 har avskrivits efter beslut i regionfullmäktige. Avfallstaxan har bearbetats och reviderades inför 2024. Bland annat höjdes grundavgiften i avfallstaxan med 7 % exklusive indexhöjningen för att bekosta ÅVC-verksamheten. Under 2024 kommer avfallstaxans modell att genomlysas för att förklara obalansen i kostnader för flerfamiljshus/en- tvåfamiljshus/fritidsboende.

Slite avfallsanläggning

Slite avfallsanläggning tar emot avfall från alla Gotlands återvinningscentraler. Den största delen av avfallet som lämnas till återvinningscentralerna är återvinningsbart och efter

behandling transporteras en andel till fastlandet. En mindre mängd deponeras såsom kompositmaterial och gips. Dessa fraktioner kommer under 2024 att utredas för vidare materialåtervinning.

Investeringsredovisning 2023

Den sammanlagda investeringsvolymen under 2023 uppgick till 710 tkr vilket motsvarar 5 % av tilldelad budget.

Tabell 2: Investeringsprojekt inom avfallverksamheten 2023 (tkr)

INVESTERINGSPROJEKT	Budget 2023	Utfall jan-dec 2023	Avvikelse
Slite deponi	2 529	0	2 529
Återvinningscentraler	5 300	0	5 300
Utbyte av container	995	0	995
Avfallsplan	300	0	300
Våg för massahantering	700	710	-10
Maskiner o Fordon, Avfall	4 388	0	4 388
Totalt	14 212	710	13 502

Under 2024 genomförs en förstudie om ombyggnad av ÅVC Visby, vilken kommer omfatta redovisning av investeringsbehov. Utbyte av containers sker succesivt och beställning genomfördes under 2023, men leverans sker först under 2024. Utbyggnaden av Slite deponi är avbruten på grund av yttre omständigheter som påverkar möjligheten att utveckla Slite deponi. Framtiden för Slite deponi hänger även ihop med genomförd ÅVC-utredning. En våg för invägning av avfall beställdes under 2022 och levererades under 2023. En ny slambil beställdes under 2023 och levererades under inledningen av 2024.

Verksamhetsmått

Branschorganisationen Avfall Sverige samlar in avfallsstatistik från landets kommuner och regioner samt tar fram och redovisar nyckeltal för avfallshantering. Avfall Sverige sammanställer ett sammanvägt index som speglar avfallsverksamheten på ett övergripande sätt.

Avfallsverksamheten

I nedanstående tabell redovisas verksamhetsmått för avfallsverksamheten 2021-2022. Vid beräkning av mängd per person har invånarantalet justerats med hänsyn till fritidshus, gästnätter och arbetspendling (2021: 61 167 personer).

Tabell 3: Verksamhetsmätt 2022-2023

AVFALLSVERKSAMHET	2022		2023	
	Total mängd i ton	Kg per person	Total mängd i ton	Kg per person
Mängd insamlat mat- och restavfall ¹	10 932	178	10 577	173
- varav insamlat komposterbart (= matavfall)	3 858	63	3 475	57
- varav restavfall	7 074	115	7 103	116
Mängd returpapper och förpackningar (exkl. well) ²	8 200	134	6 954	114
Total mängd insamlat hushållsavfall	19 132	312	17 531	287

¹Uppgifter för 2022 är preliminära och delvis uppskattade utifrån siffror från 2021. Vid beräkning av mängd per person justeras invånarantalet med hänsyn till fritidshus, gästnätter och arbetspendling.

²Returpapper och förpackningar, elavfall, farligt avfall, grovavfall, mat- och restavfall

Slamverksamheten

I nedanstående tabell redovisas verksamhetsmätt för slamverksamheten 2022-2023. Av statistiken framgår att antalet brunnar har mellan åren ökat med 232 och totala antalet tömningar har ökat med 469.

Tabell 4: Nyckeltal slamverksamheten 2022-2023

Slamtömning enskilda avlopp	2022	2023	Differens
- Antal brunnar/tankar	12 861	13 093	232
- Antal tömningar	11 095	11 564	469
- Bomkörning per abonnent i %	2,7	3,0	0,3

Resultaträkning 2023

(tkr)

Resultaträkning	Budget 2023	Utfall 2023	Avvikelse
Intäkter	122 931	120 896	-2 035
Kostnader	-122 931	-119 761	3 170
Material, inventarier	-979	-1 036	-57
Entreprenad, köp av verksamhet	-73 164	-69 115	4 049
Personalkostnader	-20 335	-20 077	258
Material, inventarier	-4 996	-4 622	374
Övriga verksamhetskostnader	-18 395	-19 787	-1 392
Avskrivningar	-5 062	-5 111	-49
Finansiella poster	0	-13	-13
Resultat	0	1 135	1 135

Balansräkning 2023-12-31

(tkr)

TILLGÅNGAR	2023-12-31	2022-12-31
Anläggningstillgångar		
Mark, byggnader och tekniska anläggningstillgångar	35 132	37 497
Maskiner och inventarier	8 736	7 161
Summa anläggningstillgångar	43 868	44 658
Omsättningstillgångar <i>not 1</i>	18 373	5 340
SUMMA TILLGÅNGAR	62 241	49 998
EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER		
Eget kapital <i>not 2</i>	1 135	-20 659
<i>varav årets resultat</i>	<i>1 135</i>	<i>-6 135¹</i>
Avsättningar <i>not 3</i>	11 812	11 161
Långfristiga skulder	0	0
Kortfristiga skulder <i>not 4</i>	49 294	38 837
SUMMA EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER	62 241	49 998
Ställda panter och ansvarsförbindelser		
Pensionsförpliktelser intjänade före 1998	2 415	2 240
<i>därav särskild löneskatt</i>	<i>472</i>	<i>437</i>

¹Redovisat underskott för 2022 uppgick till -6 135 tkr. Enligt huvudregeln ska 100 % av resultatet överföras till det egna kapitalet. Tekniska nämnden ansökte om att det ackumulerade underskottet skulle avskrivas vilket beviljades av regionfullmäktige 2023-04-24, RF § 60.

Noter 2023

Not 1 – Omsättningstillgångar (tkr)	2023	2022
Kundfordringar	16 713	2 468
Mervärdesskatt	1 266	2 060
Kortfristig placering andel av pensionsmedel	173	95
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	221	716
Summa	18 373	5 340
Not 2 - Eget kapital (tkr)	2023	2022
Ingående eget kapital	0	-14 524
Årets resultat	1 135	-6 135
Utgående eget kapital	1 135	-20 659

Not 3 – Avsättningar (tkr)	2023	2022
Avsättning för pensioner	411	217
Avsättning för särskild löneskatt för pensioner	100	53
Avsättning för efterbehandling deponi	11 301	10 891
Summa	11 812	11 161

Not 4 - Kortfristiga skulder (tkr)	2023	2022
Leverantörsskulder	6 343	9 692
Mervärdesskatt	3 342	494
Semesterlöneskuld	1 871	1 684
Pensionskostnad AÅP	902	492
Förutbetalda intäkter och upplupna kostnader	3 112	0
Övriga kortfristiga skulder	33 724	26 475
Summa	49 294	38 837

Avfallstaxan

Antagen av regionfullmäktige 2020-12-14, § 231

Gäller från och med 2021-02-01

Revidering beslutad av regionfullmäktige 2023-12-11 §382 och gäller från och med 2024-01-01

Avfallstaxan är framtagen med bakgrund i Rapport U2014:09 ISSN 1103-4092, från Avfall Sveriges vägledning. Avfallsslag/tjänster som utförs inkluderar hushållsavfall, tilläggsavgifter och grovavfall, latrin samt slam.